

Instytut Pamięci Narodowej - Łódź

<https://lodz.ipn.gov.pl/pl6/nauka/konferencje-naukowe/34186,Sesja-popularnonaukowa-W-60-rocznice-zbrodni-zgierskiej-20-III-1942-r-Zgierz-20-.html>
18.04.2024, 22:42

Sesja popularnonaukowa „W 60. rocznicę zbrodni zgierskiej 20 III 1942 r.” - Zgierz, 20 marca 2002 r.

20 marca 2002 r. w Zgierzu odbyła się sesja popularnonaukowa, zorganizowana z okazji 60. rocznicy rozstrzelania przez niemieckie władze okupacyjne stu Polaków. Do egzekucji doszło 20 marca 1942 r. na Placu Stodół w Zgierzu. W odwecie za zabicie przez żołnierza podziemia – Józefa Mierzyńskiego dwóch gestapowców Niemcy przeprowadzili masową egzekucję stu osób narodowości polskiej. Zmusili również okoliczną ludność do oglądania przebiegu masakry.

Organizatorami sesji były władze miasta Zgierza, Towarzystwo Przyjaciół Zgierza oraz Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi. Spotkanie odbyło się w sali obrad Urzędu Miasta Zgierza.

Referaty wygłosili:

- dr Janusz Wróbel (BEP IPN) – „Polityka okupanta niemieckiego wobec społeczeństwa polskiego w rejencji łódzkiej 1939-1945”
- Sławomir Abramowicz (OKŚZpNP IPN) – „Egzekucja 100 Polaków w Zgierzu 20 III 1942 r.”
- Dorota Siepracka (BEP IPN) – „Zbrodnia zgierska elementem terroru nazistowskiego wobec społeczeństwa regionu”
- dr Krzysztof Lesiakowski (BEP IPN) – „Lista rozstrzelanych w Zgierzu 20 III 1942 r. w świetle akt gestapo”
- Maciej Wierzbowski (Muzeum Miasta Zgierza) zaprezentował na slajdach zdjęcia i dokumenty związane z egzekucją zgierską znajdujące się w posiadaniu Muzeum.

*

**

Krzysztof Lesiakowski

**Lista rozstrzelanych w Zgierzu 20 III 1942 r.
w świetle akt gestapo**

(fragment referatu)

Zbrodnie popełnione w czasie II wojny światowej przez okupanta hitlerowskiego na obywatelach polskich do dnia dzisiejszego porażają swoim okrucieństwem oraz skalą.

Miejscami kaźni były obozy, więzienia, place i ulice. Hitlerowcy mordowali w ukryciu, ale również w masowych, publicznych egzekucjach. Jedna z takich zbrodni miała miejsce w Zgierzu w marcu 1942 r.

Okoliczności tej zbrodni były przedmiotem zainteresowań historyków oraz postępowania prokuratorskiego. Ustalony został zbrodniczy mechanizm działania władz hitlerowskich, w tym nazwiska funkcjonariuszy gestapo oraz innych, ponoszących odpowiedzialność za rozstrzelanie Polaków w Zgierzu. Podjęte też zostały wysiłki, aby ustalić pełną listę zamordowanych. Na podstawie zeznań składanych przez świadków sporządzono w 1982 r. wykaz 92 osób. W tej liczbie 11 osób było znanych tylko z nazwiska. W przypadku dalszych 29 osób brakowało imion rodziców lub daty i miejsca urodzenia. O pozostałych 52 osobach zgromadzono pełne dane. W późniejszym czasie ustalenia te nie zostały zmienione, poza jednym wyjątkiem. Do listy rozstrzelanych – dzięki staraniom Towarzystwa Przyjaciół Zgierza – został dopisany jeszcze w 2000 r. Stefan Siwek.

Nowych informacji o liście rozstrzelanych w Zgierzu dostarczają akta gestapo, znajdujące się w zespole Tajnej Policji Państwowej – Oddział w Łodzi, przechowywanym obecnie w archiwum łódzkiego oddziału Instytutu Pamięi Narodowej. Trzeba zaznaczyć, że akta te, w okresie kiedy tworzono listę 92 zamordowanych, nie były dostępne. Znajdowały się one w gestii Centralnego Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Dokumentacja gestapo pozwala zweryfikować część nazwisk, dopisać dodatkowe, uzupełnić brakujące imiona czy daty urodzenia. [...]

Rozstrzelani w Zgierzu 20 III 1942 r.

A. Wykaz 92 osób ustalonych w toku śledztwa zawieszono w 1982 r.

B. Wykaz 99 osób ustalonych na podstawie akt gestapo w Łodzi.

A		B	
Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia	Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzenia
Adamiak Antoni	24 I 1921 Kalisz	Adamiak Antoni	24 I 1921 Kalisz
Antosiewicz vel Antonowicz			
Ast Jerzy	2 I 1923 Kalisz	Ast Georg	2 I 1923 Kalisz
Balcerzak Feliks	18 II 1915 Dobrzec	Balcerczak Felix	18 II 1915
Balicki			
Barczyński Kazimierz Jan	7 VI 1917 Kalisz	Barczyński Johann	7 VI 1917
Bednarowicz Bolesław	31 VIII 1889 Oświęciny	Bednarowicz Bolesław	31 VIII 1889
Bujnowska Krystyna	13 IV 1916 Łask	Bujnowska Christina	10 II 1916 Łask
Bujnowski Stanisław	7 I 1910 Łask	Bujnowski Stanisław	7 I 1910 Łask
Bukato			

Chamczyk		Chamczyk Stefan	1 I 1901 Łódź
Chodera Józef	26 VIII 1912 Bronisławów	Chodera Josef	26 VIII 1912
		Chudzik Andrzej	21 XI 1903
Cyran Henryk		Cyran Henryk	30 VII 1918
		Czechowski Edmund	19 X 1896 Poznań
Dębiński Jerzy			
Dratkiewicz Henryk		Dratkiewicz Henryk	21 VI 1908
Dzierżyński Władysław	4 III 1881 Dzierżynów	Dzierzynski Władysław	11 III 1881
Feja Hieronim		Feja Heronim	14 I 1903
Fercz Andrzej	5 IX 1892 Lubań k. Poznania	Fercz Andrzej	5 VIII 1892
Górecki Waclaw		Gorecki Waclaw	28 XI 1906
		Goszkiewicz Josef	12 III 1920 Łódź
Górny Józef	Ok. 25 lat		
Gózdź Edward	23 VIII 1918 Kalisz	Gozdz Eduard	23 VIII 1918 Kalisz
Gruszczyński Napoleon Ludwik	5 II 1914 Łódź	Gruszczynski Napoleon	5 II 1914
		Gruszki Josef	8 XII 1911
Hajkowski Antoni	20 I 1901 Łódź		
Jacolik Feliks	31 VIII 1911 Rumin k. Konina	Jaczolik Felix	31 VIII 1911
Jakubowski Władysław			
Janiak			
Jankowski Zygmunt Kacper	6 I 1881 Mińsk Maz.	Jankowski Zygmund	6 I 1881
Jarzębowski Zygmunt		Jarzemowski Zygmund	13 IV 1899
Jaszczak			
Jasiński Kazimierz Zygmunt	4 VII 1879 Nowa Sól	Jasinski Kazimierz	3 VII 1979
Kalinowski Antoni		Kalinowski Antoni	5 XII 1894 Łódź
		Kaluczniak Waclaw	12 XII 1914
Karczmarczyk			
		Kaczmarek Karol	20 XI 1902
		Kaczmarek Franz	25 III 1913
Karowski Stefan	Ok. 40 lat	Karowski Stefan	18 IV 1906
Kit Zygmunt	1910 Stawiszyn	Kitt Zygmund	21 IV 1910 24 IV 1910 Kalisz
		Kowalczyk Wladyslaw	3 II 1901
Kowalik Bolesław			
Kowalski Kazimierz Józef		Kowalski Kazimierz	2 III 1902

Kowalski Bolesław Adam	6 IV 1894 Balin	Kowalski Bolesław	25 IV 1894
Kruczkowski Henryk	13 III 1913 Tykadłów	Kruczkowski Henryk	28 III 1913
Kubiak Bolesław	1 XII 1896 Łódź	Kubiak Bolesław	1 XII 1896 Łódź
		Kubiak Stefan	10 VII 1911 Łódź
Kuligowski Wiktor	18 X 1910 Kalisz	Kuligowski Viktor	18 X 1910
Kupczak Stanisław	1920 Częstochowa	Kubczak Stanisław	5 XI 1920
Kurasiński Zenon	1 II 1918 Kościółki k. Kalisza	Kurasinski Zenon	26 II 1918
Laskowski Edward		Laskowski Eduard	14 IV 1920
Machalski Kazimierz	13 X 1908 Łódź	Machalski Kazimierz	13 X 1908 Łódź
Maciejewska Maciejewski			
		Mackiewicz Tadeusz	16 X 1911
Mak Ignacy	23 I 1910 Dymek	Mak Ignacy	23 I 1910 Dymek
Marczewski Feliks	23 V 1913 Wieluń	Marczewski Felix	24 V 1913 Wieluń
Matusiak Michał	17 IX 1919 Kalisz	Matusiak Michal	17 VIII 1919
Mierzyńska Joanna		Mierzynska Johanna	27 V 1915
Mila Stanisław	6 I 1897 Aleksandrów	Mila Stanislaus	6 I 1897
		Misiewicz Alexander	6 V 1894
Molenda Czesław		Molenda Czeslaw	25 I 1912
Mroczek Stanisław	8 V 1905 Łódź	Mroczek Stanislaus	6 V 1905
		Napierala Josef	3 XII 1907
		Nissner Marian	25 III 1895
Nowicki Jan Kacper	27 XII 1901 Pabianice	Nowicki Johann	27 XII 1901 Pabianice
Ofis Franciszek	28 VIII 1894 Aleksandrów	Ofic Franciszek	28 VIII 1894 Aleksandrów
Ostojski Klemens	16 IX 1903 Łódź	Ostojski Klemenz	22 I 1907 11 X 1902 Łódź
Owczarek			
Pakuła Tadeusz	9 XII 1911 Łódź	Pakuła Tadeusz	9 XII 1911 Łódź
Paluszkiewicz Michał	18 IX 1887 Kłodawa	Paluszkewicz Michal	18 IX 1887
Pasikowski Roman		Patinowski Roman	31 III 1906
Pawłowski Stefan	16 III 1889 Łomża	Pawlowski Stefan	16 III 1889 3 III 1889 Łomża
Piechota Ignacy	10 I 1901 Krzywiec	Piechota Ignacy	7 I 1901 Krzywiec
		Pieczkowska Janina	27 XII 1894
Pieczkowski Marian		Pieczkowski Marian	15 VIII 1920

Pietrzak Adam		Pietrzak Adam	24 XII 1907
Piotrowski		Piotrowski Witold	29 X 1915
Pol Władysław	17 I 1903 Łódź	Pol Władysław	17 XI 1903 17 I 1903 Łódź
Przelaskowski Stanisław	7 IV 1907 Alabany USA	Przeslakowski Stanislaw	7 IV 1907
Romanowski Stanisław	Ok. 45 lat Sembór	Przeslawski Antoni	7 IX 1920
Sekura Kazimierz		Romanowski Stanisl.	8 V 1893
Sieradzki		Rychlowski Zenon	26 XI 1914
Sikorski Dionizy	8 IV 1893 Biała Rawska	Sekura Kazimierz	4 I 1907
Siwiński Kazimierz	1 III 1910 Mniszki	Sieradzki Waclaw	16 II 1915
Skóra		Sikorski Dyonisius	8 IV 1893
Skrzekotowski Leonard	11 IV 1896 Łódź	Siewek Stefan	21 III 1901
Sobieraj Czesław		Siwinski Kazimierz	1 III 1910 Mniszków
Sroka Eugeniusz	9 VII 1923 Wieluń	Skrzekotowski Leonh.	11 IV 1896 Łódź
Sygulski Kazimierz		Sobanski Tadeusz	4 II 1907
Szubert Władysław	1908 Łódź	Sobieraj Czesław	12 XI 1912 Łódź
Szurczak Konstanty	23 IX 1904 Kalisz	Sroka Eugeniusz	8 VII 1923
Szurek Franciszek	1 XII 1916 Kalisz	Stachurski Alexander	30 I 1893
Szwajdler		Sygulski Kazimierz	14 I 1923
Świątczak Józef	8 III 1919 Uniejów	Szubert Władysław	1 I 1910
Tosik Bolesław	Ok. 25 lat	Szurczak Konstanty	23 IX 1904
Trela Leon		Szurek Franciszek	1 XII 1916
		Swiontczak Josef	8 III 1919
		Trella Leon	3 IV 1909
		Tucholski Waclaw	8 X 1894
		Wieslawski Jerzy	14 VI 1906
		Wiśniewski Bolesl.	14 IV 1917
		Wlodarz Josef	6 VIII 1910
Wnukowski Jerzy	28 IV 1918 Łódź	Wnukowski Jerzy	28 IV 1918
Wojciechowski Józef	Hanower		
Wrocławski Jerzy			
Zaborowski Stanisław		Zaborowicz Stanislaw	23 X 1884
		Zagurowski Romuald	11 IV 1920
		Zajewska Emilia	8 II 1905

		Zelechowski Jan	9 VIII 1902
Zieliński Ryszard	12 X 1922 Kalisz	Zielinski Richard	12 X 1922
Zimny Józef	22 XII 1911 Dobrzec k. Kalisza	Zimny Josef	6 XII 1911
		Zimny Waclaw	11 II 1905
Ziółkowski Bolesław	12 III 1901 Nowe Chojny	Ziolkowski Boleslaw	11 III 1901 5 IV 1896 Łask
Ziółkowski Wawrzyniec	4 VIII 1903 Osiny		